

Tilsynsmal: 2025 - dyrevelferd og dyrehelse, svinehold, utedrift

Alle kravpunktene er obligatorisk å kontrollere

Kravpunkt	Regelverk	Utdyping kravpunkt	Utdyping i mal
Smittevernplan	Dyrehelseforskriften § 32 Rutiner for smittevern	Har dyreholdet rutiner som sikrer godt smittevern i alle deler av driften? Smittevernplanen skal være skriftlig og skal oppdateres årlig. Har dyreholdet oppdatert smittevernplan som er tilpasset eget dyrehold? Er smittevernplanen kjent for alle som jobber på gården og følges planen i praksis? Krav til innhold i smittevernplan finnes i § 32.	Smittevernplanen bør blant annet ha informasjon om: - rutiner for hvordan dyr tas inn og ut av dyreholdet - rutiner ved livdyrkjøp, inkludert karenstid, egenerklæring og mulighet for oppstalling av dyr separat - rutiner for persontrafikk, inkludert bruken av smittesluse - rutiner for å hindre smitte fra egen og innleid arbeidskraft, inkl. karenstid ved utenlandsopphold og informasjon om forskrift om antibiotikaresistente bakterier hos svin - rutiner for håndtering av døde dyr, gjødsel og avfall - rutiner som sikrer fôrhygiene, inkl. sikring mot gnagere, ville fugler og insekter - rutiner som skal forebygge smittespredning via strø, redskaper og utstyr Virksomheter der svin har mulighet for utegang, har en økt risiko for smitte utenfra. Smittevernplanen må ta høyde for denne risikoen, og derfor også ha informasjon om: - rutiner/systemer for å holde kjøretøy, folk og utstyr utenfra fysisk atskilt fra utearealene til grisene - rutiner for å unngå å dra smitte til og fra grisenes uteareal - rutiner/systemer som gjør det mulig å stenge av uteverandaer/uteareal for å skjerme grisene fra det ytre miljøet, inkl. muligheter for å oppfylle portforbud dersom utbrudd, og fortsatt ivareta dyrevelferden - rutiner for tildeling av fôr og drikkevann innendørs for å unngå å tiltrekke ville fugler/dyr og smågnagere, samt rutiner for å fjerne fôrspill og lignende. -rutiner for å kontrollere drenering av utearealer for

			avrenning av nedbør, avføring, etc -planer for regelmessig utskifting og bearbeiding av utearealer for å senke smittepresset. Er det samsvar mellom det som står i smittevernplanen og smittevern i praksis? Persontrafikk, smittesluse, føring/vanning osv. Smittevernplanen må tilpasses plasseringen av dyreholdet og smittesituasjonen rundt. For eksempel forekomst av villsvin i området.
Plikt til å hindre smittespredning ved liste 1- og 2-sykdom	Dyrehelseforskriften § 22 Driftsansvarliges plikter ved mistanke om eller påvisning av nasjonal liste 1- eller 2-sykdommer hos landdyr, reptiler, amfibier og sjøpattedyr	Driftsansvarlig har plikt til å fryse situasjonen ved mistanke eller påvisning av nasjonal liste 1- og liste 2-sykdommer. Relevante tiltak i artikkel 5 i 2020/687 (implementert i dyresykdomsbekjempelsesforskriften) skal iverksettes. Ved mistanke eller påvisning av nasjonal liste 2 sykdom skal tiltakene i dyrehelseforskriften § 22, 2. ledd iverksettes. Bekjempelse av sykdommer listeført i EU: Liste-A se dyresykdomsbekjempelsesforskriften. For B-sykdommer og C-sykdommer der det foreligger fristatus eller et utryddelsesprogram krever dyrehelseforordningen (hhv. artiklene 72 og 76) at myndighetene sikrer at driftsansvarlige og andre relevante berørte fysiske og juridiske personer treffer tiltak for sykdomsbekjempelse for å forhindre spredning av nevnte listeførte sykdom fra	Gjør driftsansvarlig bevisst på plikten han/hun har til å selv iverksette hensiktsmessige tiltak for å hindre eller begrense smittespredning dersom det er mistanke om liste 1- eller liste 2-sykdom i dyreholdet. Dette er en plikt uavhengig av om Mattilsynet er varslet eller har pålagt restriksjoner. Kontroller samtidig om driftsansvarlig er kjent med meldeplikten han/hun har ved mistanke om liste 1- og liste 2-sykdom.

		rammede dyr, anlegg og andre steder som de har ansvar for, til andre dyr som ikke er rammet, eller til mennesker. Fattes vedtak: bruk hjemmel i 2020/687 når det angår EU A-sykdommer og B og C sykdommer med utryddelsesprogram og fristatuser.	
Journalføring av helseopplysninger	Landdyr-sporbarhetsforskriften § 15 Journalføring av helseopplysninger om storfe, sauer, geiter, svin, fjørfe, dyr av kamelfamilien, hjortedyr eller kaniner	Journalføring av helseopplysninger om storfe, sauer, geiter, svin, fjørfe, dyr av kamelfamilien, hjortedyr eller kaniner Helseopplysninger som skal journalføres. • Sykdommer og skader hos dyrene og mulig årsak. • Behandling av sykdommer og skader hos dyrene. • Mulig dødsårsak eller årsak til avlivning for dyr som dør naturlig eller avlives. • Det forebyggende helsearbeidet i anlegget. Helseopplysninger skal journalføres og følge dyret. Gjelder også næringsretta anlegg med rein og kanin.	
Forebyggende helsearbeid	Forskrift om hold av svin § 19 Forebyggende helsearbeid	Klauver, parasitter, liggesår etc	
Vann	Forskrift om hold av svin § 22 Fôr og vann	Alle svin skal til enhver tid ha tilgang på tilstrekkelige mengder drikkevann av akseptabel kvalitet. Både antall drikkenipler/drikkeanordninger og kapasiteten på dem, er av betydning.	Se også punktet om vann ved hold av gris utendørs. Ellers er det som inne: Vær oppmerksom på at den faglige avklaringen som kom i løpet av svinekampanjen, ikke er helt korrekt. Den tar ikke hensyn til at dyrevelferdsloven krever at dyr også skal beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger. Vurderingen er god for hvordan dyra har det

		Hvor mye vann en gris har behov for, avhenger av omgivelsestemperatur, helsetilstand, førsammensetning og alder. Som en hovedregel vil det være tilstrekkelig med 1 drikkenippel per 5-7 dyr. Se også klagesaks-avgjørelse på saksnummer 2017/200184. Se veileder på våre hjemmesider for informasjon om anbefalt kapasitet for drikkeanordningene: Forside/Dyr/Produksjonsdyr/Svin. Under avsnittet "Mer informasjon" finnes nedtrekksmenyen for veiledninger. Her ligger "Veileder om hold av svin"	der og da, men altså ikke for om det er sannsynlig at alle grisene til enhver tid har tilgang på vann. Vannbøttetesten har f.eks. vist seg å være dårlig egnet til dette formål. Grisene drikker først i de tilfeller der de er svært tørste og har hatt mangelfull vanntilgang over tid. På det tidspunktet har velferden vært utilfredsstillende en god stund. Se for øvrig fagstøtten som ble laget til denne kampanjen. Den ligger på hjemmesidene våre: Forside/Dyr/Produksjonsdyr/Svin/Dyrevelferd/Slik gjennomførte Mattilsynet tilsynskampanjen om velferd for svin.
Rotemateriale - svin	Forskrift om hold av svin § 21 Rotemateriale	For å være egnet, bør materialet ha følgende egenskaper: - Være spiselig - Kunne tygges på - Kunne rotes i - Være manipulerbart Materialet bør gis på en slik måte at: - det har vedvarende interesse - det er innenfor grisenes rekkevidde - det er nok materiale til alle grisene - det er rent og hygienisk. For å oppfylle grisenes basale behov må aktivitets- og rotemateriale inneha alle egenskapene anført i punktene a-d, og gis i tråd med punktene 1-4. Det kan benyttes forskjellige materialer som alene eller til sammen sikrer at alle punktene er tilfredsstillt.	Under naturlige forhold vil det ofte være nok områder som grisen kan undersøke og rote rundt i. Men det skal likevel tas en vurdering av de faktiske forholdene og hvilket materiale som er tilgjengelig. Mattilsynet har laget en animasjons video om rotemateriale. Denne kan du finne på YouTube. Bruk søkeord "rotemateriale"

		"Veileder for tildeling av aktivitets- og rotemateriale for gris" ligger på Mattilsynets hjemmesider: Forside/Dyr/Produksjonsdyr/Svin. Under avsnittet "mer informasjon" finnes nedtrekksmenyen for veiledere. Der finner du rotematerial-veilederen.	
Tilsyn med dyr	Forskrift om hold av svin § 17 Tilsyn og stell	Svin skal ha daglig tilsyn. Hyppigere for nyfødte, sjuke, skadde og høgdrektige dyr. Dyra skal gis godt og regelmessig stell.	
Behandling av syke og skadde dyr	Forskrift om hold av svin § 18 Syke og skadde dyr	Syke og skadde svin skal straks behandles på forsvarlig måte. Veterinær ved behov. Isoleres i sykebinge hvis behov. Avliving hvis nødvendig	
Vann og fôr ved helårs utedrift	Forskrift om hold av svin § 24 Helårs utedrift	Det må sikres at dyrene har vanntilførsel (frost om vinteren etc). Tildeling av vann og fôr skal finne sted på tørre områder.	Ved hold utendørs, er det noen andre problemstillinger enn inne. Dette gjelder f.eks. om vannet kan fryse og bli utilgjengelig, om det er manuell tildeling av vann, hvor vanntilgangen er svært avhengig av bondens rutiner eller tilgrising av vannet.
Krav til utearealer	Forskrift om hold av svin § 23 Krav til utearealer	Tilgang til tørr liggeplass med tilstrekkelig beskyttelse mot vind, nedbør, sol og ugunstige temperaturer. Minimum tre tette vegger i liggeområdet. Beskyttelse mot rovdyr og andre helsefarer i området. Gjørmebad ell i varmt vær. Tilstrekkelig redemateriale til purker ved grising ute i hytter. Opparbeidet, hardgjort og drenert grunn på fôringsplasser og andre sterkt belastede overflater. Jevnlig kontroll med tanke på evt forhold som kan påføre dyrene skader og lidelser. Arealets størrelse og variasjon i grunnforhold og vegetasjon skal gi	

		mulighet for mosjon, å rote i bakken og å søke skjul for artsfeller.	
Egnet plass for isolasjon av syke og skadde dyr	Forskrift om hold av svin § 24 Helårs utedrift	Syke og skadde dyr skal kunne isoleres på egnet sted, hvor temperaturen er avpasset det enkelte dyrs behov, og der er mulighet for tørr og myk liggeplass.	
Hus/leskur	Forskrift om hold av svin § 24 Helårs utedrift	Dyrene skal ha tilgang til hus med tre tette vegger og tak. Det skal være mulighet for å tette også den fjerde veggen ved ekstreme værforhold	
Rikelig med strø i fødebinger	Forskrift om hold av svin § 25 Spesielle bestemmelser for purker og ungpurker	Kravet skal sikre at særlig ungpurkene, purkene og spedgrisene får gode liggeplasser ved hjelp av strø . Det skal brukes langt mer strø i fødebingene enn det som er minimumskravet for f.eks. slaktegris. I praksis betyr kravet at griser i fødebinger til enhver tid skal ha et relativt tykt og tett lag med strø å ligge på. Strølaget må dekke hele området som grisene ligger på, inkludert gulvet i fikseringsbåsene. Det må fylles på så mye strø og så ofte at kravet er oppfylt til enhver tid. Et tynt eller bare delvis dekkende strølag er tegn på at det ikke brukes rikelig med strø.	Mattilsynet har laget en animasjons video om strø. Denne kan du finne på YouTube. Bruk søkeordene "strø til svin"